

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Досліджується роль інновацій у розвитку економіки України на сучасному етапі. Дається порівняльний аналіз макропоказників Польщі, України та Росії.

Исследуется роль инноваций в развитии экономики Украины на современном этапе. Дается сравнительный анализ макропоказателей Польши, Украины и России.

This paper studies the role of innovations in the development of Ukrainian economy at the present stage. It also provides a comparative analysis of macro indices of Poland, Ukraine and Russia.

інновації, технічні зміни, господарська система, інноваційний розвиток

Активізація інноваційного процесу в сучасній світовій економіці, стрімка інтелектуалізація виробництва, ринку і всієї економічної системи України, що сприяють прогресивній зміні соціально-економічної структури суспільства і виробничих відносин. Інноваційний процес передбачає домінування НТП у системі факторів виробництва. Його можна розглядати як послідовний ланцюжок подій, що беруть початок від розвитку інноваційної ідеї, приводять до створення конкретного продукту (послуги), технології, їх застосування в практичній діяльності і реалізації на ринку. В умовах глобалізації конкурентоспроможність країни визначається її здатністю генерувати і швидко впроваджувати інновації. Як показує світова практика, інноваційний розвиток провідних національних економічних систем засновано на впровадженні нових технологій. Сьогодні частка технологічних інновацій в обсязі ВВП розвинутих країн досягає 90%. Крім того, наукомісткі технології не обмежуються впливом тільки на економічні показники, такі як ВВП, обсяги промислового виробництва, продуктивність праці і технологічного устаткування, зайнятість та ін., а також впливають і на розвиток суспільства, оскільки суспільство формується в результаті технологічних змін, що відбуваються, і в той же час регулює їхні напрямки. Згідно з розрахунками Р. Солоу в роботі «Технічні зміни і функція сукупного виробництва» (1957 р.) збільшення удвічі валової продукції на одну витрачену людино-годину в США за 1909–1949 рр. відбулося на 12,5% за рахунок підвищення капіталоозброєності праці і на 87,5% за рахунок технологічних змін. Цій роботі присуджена Нобелівська премія (1987 р.) [3].

Характерною ознакою господарських систем країн-лідерів постіндустріального світу є домінування інноваційної політики. У постіндустріальному розвитку фактор знань та інформації відіграє провідну роль в інноваційному процесі. Важливою рисою цього нового високоєфективного виробничого фактора є те, що він впливає на усі фактори виробництва, перетворює їх і тим самим значно підвищує ефективність функціонування. Економіка України, що за своїми масштабами наближалася до розвинутих індустріальних країн, довгі роки і в цей час знаходиться на низькому рівні розвитку. У промисловості України переважає сировинне виробництво, частка товарів широкого вжитку і тривалого

користування в структурі економіки невисока. Цей процес обумовлює і недостатній розвиток машинобудування, для якого необхідний високий науково-технічний рівень виробництва. Оскільки ця галузь промисловості, реалізуючи науково-технологічні досягнення, забезпечує переозброєння та інноваційний розвиток усєї економіки. Як показує досвід розвинутих країн, машинобудування займає значну частку в їхній економічній структурі. Розвиток на передовій технологічній основі машинобудування і таких його галузей, як приладобудування, енергетичне, важке, транспортне, сільськогосподарське машинобудування, виробництво машин і устаткування та ін. є основою для інноваційного розвитку економіки і підвищення її ефективності [1]. З розрахунків, проведених за статистичними даними, випливає, що індекс технологічного розвитку в Україні у 2001–2007 рр. знаходився в діапазоні 0,410–0,427, тоді як, наприклад, у Польщі і Росії в 2005 р. він склав 0,6. Низький техніко-технологічний рівень економіки України обумовив екстенсивний, тобто витратний, тип розвитку, оскільки для вітчизняного виробництва характерна висока енерго- і матеріаломісткість. Приріст ВВП досягався в основному за рахунок збільшення факторів виробництва, тобто витрат ресурсів. Так, зростання ВВП у 2006–2007 рр. склало 107,3 і 107,6%, а обсяг реалізації промислової продукції збільшився на 7,4 і 8,8% відповідно. Також проведені розрахунки показали, що за цей же період операційні витрати в промисловості зросли на 8,6 і 8,0%, у тому числі матеріальні витрати – на 5,8 і 8,9% [4]. Інновації, що базуються на НТП, відіграють першорядну роль у створенні і широкому застосуванні ресурсозберігаючих технологій, у вирішенні проблем раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища. На сьогодні в Україні ще зберігається значний виробничий, науковий і освітній потенціал. Тому необхідне його широке використання для прогресу науки і техніки з метою впровадження отриманих досягнень у виробництво. Розвиток машинобудування, електронної і радіопромисловості буде сприяти появі інноваційної продукції, насамперед виробничого призначення, що дозволить здійснити науково-технологічне відновлення виробництва і підвищити його рентабельність. Інноваційний процес передбачає, разом із впровадженням інноваційних індустриальних технологій, розвиток і впровадження прогресивних інформаційно-комунікаційних технологій, які дозволяють найбільш ефективно використовувати фактор знань та інформації. Інформаційно-телекомунікаційні технології, відповідна комп'ютерна техніка пов'язані з діями, що є продовженням і збільшенням людського розуму. Вони перетворюють виробництво, системи управління та організації, освіту, науково-дослідні роботи, а також усю соціально-економічну діяльність [2].

Перехід України на інноваційний тип розвитку створить умови для модернізації виробництва, впровадження нових технологічних процесів і технологій, у тому числі ресурсозберігаючих, появи наукомістких, високотехнологічних галузей промисловості, розвитку більш високих технологічних укладів. Це дозволить скоротити витрати ресурсів підприємств, підвищити продуктивність праці та ефективність виробництва, стимулювати зростання соціокультурного і професійно-технічного рівня працівників, удосконалити організацію виробництва та управління ним, створити високоякісну інноваційну продукцію, здатну конкурувати не тільки на внутрішньому, але і на світовому ринку. Крім того, використання інновацій є засобом соціально-економічного зростання, адаптації до процесу глобалізації і забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

Список використаної літератури

1. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент: навч. посібник / В.О. Василенко, В.Г. Шматько – К.: ЦУЛ, 2003. – 439 с.

2. Санто Б. Инновация как средство экономического развития: пер. с венг. / общ. ред. и вступ. ст. Б.В. Сазонова / Б. Санто. – М.: Прогресс, 2002. – 296 с.
3. Федулова Л. Інноваційний менеджмент в Україні: проблеми та шляхи формування / Л. Федулова // Економіст. – 2006. – № 2. – С. 52–54.
4. Як підтримувати інноваційну діяльність? Досвід країн Європейського союзу / Програма Tacis Європейського Союзу. – К: Українсько-європейський консультативний центр (UEPLAC), група економічного законодавства, березень 2008 р.

Надійшло до редакції 12.02.09.